

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ก

อภิธานศัพท์ภาษาลื้อ

กาเถาะ	หิ้งที่ทำด้วยไม้ไผ่ของชาวลื้อ
กู่เจียะ	พิธีปีใหม่ของชาวลื้อ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า พิธีกินวอ
คุลู่กัวะ	พิธีกรรมการรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วย
คุไส	พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์ให้กับคนเจ็บป่วย หรือประสบปัญหาชีวิต
โคจัวะ	การที่ขวัญไปเกิดใหม่
หมว่าทัว	ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน
ฆูเตอผะ	ช่างตีมีด
จะกู่มาลี	จันทร์เทศ ใช้เป็นสมุนไพรสำหรับหญิงหลังคลอด
จะโต	อาการผัดเดือนประเภทหนึ่ง
จือแปกัวะ	พิธีกินข้าวโพดใหม่ จัดขึ้นตรงกับวันสารทจีนของทุกปี หรือเรียกอีกชื่อว่า วันสารทลื้อ
โซใหม่ว โซติ	ผู้อาวุโส ที่ชาวบ้านให้ความเคารพ นับถือ
ซาเหยยโต	การต้มน้ำชา (ซาเหยย = ใบชา, โต = ต้ม)
ชือบือ	ซึ่ง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ใช้บรรเลง ประกอบเดินรำในพิธีปีใหม่ลื้อ
ชูหมู	แก่นฝาง ใช้เป็นสมุนไพรสำหรับหญิงหลังคลอด
ตาเบี่ยะ	หิ้งบูชา บรรพบุรุษ
แนจี้เตี่ยะ	พิธีขอโทษ (แนจี้, แนจี้ = ยา, เตี่ยะ = ขอ) ของผู้รู้สมุนไพรก่อนออกไปเก็บสมุนไพรในป่า
แนจี้มา	ผู้ดูแลยาสมุนไพร ชาวลื้อถือว่าเป็นผีตนหนึ่งที่มีหน้าที่ดูแล รักษาต้นพืชสมุนไพร
แนจี้	ยา หรือ อาจเรียกว่า แนจี้ ก็ได้
แนจี้ชือชู	ผู้รู้ยา
บาบามะมา	ผีบรรพบุรุษ
เป่าผู้	พิธีการเรียกขวัญให้คนโสด
ฟู่เจียวมานี	พริกไทย ใช้เป็นสมุนไพรสำหรับหญิงหลังคลอด
ฟู่ลู่	แคนน้ำเต้า เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ใช้เป่าให้เป็นเสียงดนตรี ประกอบการเดินรำในพิธีปีใหม่ลื้อ อาจจะบรรเลงพร้อมกับ ชือบือ (ซึ่ง) ก็ได้

เมลาตั่วะ	การขึ้นเขย
ยี่ผีโต	การตี้มเหล่า (ยี่ผี = เหล่า, โต = ตี้ม)
โรคฝู	โรคอ้วน
วันกรรม	วันศีล
ศาลาหลู่	พิธีการทำบุญสร้างศาลา ที่ปัก (คำว่า หลู่ น่าจะมาจากภาษาไทยใหญ่ ซึ่งแปลว่า การถวายทาน)
หนี	ผี
หนีก็วะ	การลงผี
หนีตี๊ะ	ผู้ชำนาญการการเรียกขวัญ มัดมือ
หนีเตี้ยะ	การเลี้ยงผี โดยไม่มีการเข้าทรงไม่ต้องให้หมอมผีทำพิธี
หนีบือ	เป็นหิ้งบูชาผีบรรพบุรุษ
หนีผะ	หมอมผี
หนีหจา	ส่วนของหิ้งบูชาผีเรือน อยู่ทางขวามือ ของฮีขูนี้
หนีหยะ	การเข้าทรงผี
หมอมืองผะ	หมอมืองผู้นำด้านพิธีกรรมของหมู่บ้าน หรืออาจเรียกอีกชื่อว่า หมอมือผะ
หลู่จือ	อาการลมผิดเดือน มีอาการหนาวง่าย ไม่สบายบ่อย
หู่ซา	ผู้สร้างโลก หรือ พระเจ้า
อาปาไหม	ผีปู้ตา เป็นส่วนหนึ่งของผีเสื้อบ้าน
อาปาไหมฮี	ศาลผีปู้ตา หรือ ศาลผีอารักษ์ประจำหมู่บ้าน
อ้าวัย	สมุนไพรชนิดหนึ่งใช้แก้อาการคัดจมูกในเด็ก มีกลิ่นฉุนของน้ำมันหอมระเหย
อาหะหลู่จี	ดีปลี เป็นสมุนไพรใช้รับประทานหลังคลอด ของหญิงหลังคลอด
อิตามา	ผีตอย เป็นส่วนหนึ่งของผีเสื้อบ้าน
อึหนีเหว	การสวดอ้อนวอนผี
อึหลี้	จารีต ประเพณี
อึหลี้ชจา	การสร้าง หรือสืบสานจารีต ประเพณี
อึหนีชจา	พิธีกรรมตามจารีต ประเพณี
อึตุ้เกว	การมอบของเซ่นไหว้
เอ้อเป่า	พิธีการเรียกขวัญให้หัวหน้าครัวเรือน

- เงื่อนไข** พิธีปีใหม่ย่อย หรือ ปีใหม่ผู้ชาย จะจัดขึ้นหลังจากประเพณีฤดูเดียวะ หรือปีใหม่ใหญ่
1 เดือน 7 วัน
- ชื่อหนังสือ** ผีบ้าน ผีเรือน
- ชื่อผู้แต่ง** กานทุล เป็นสมุนไพรรักษาหึงหลังคลอด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

รายชื่อกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key - informant)

บ้านกีดสามสิบ หมู่ 6 ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลุ่มที่	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ชื่อ - ชื่อสกุล	ที่อยู่
1	กลุ่มผู้อาวุโศ "โซใหม่วโซตี"	นายยีนาหมู่กู เลาหมี นายยีปู่เหล็ก พชรอังกูร นายยีอะก่า เลายี่ป่า นางอะโลมา เลายี่ป่า นายใส่กากา เลายี่ป่า	บ้านเลขที่ 37 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 69 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 10 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 10 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 24 หมู่ 6
2	กลุ่มหมอลมุนไพร "แนซีซือซู"	นายยีอะก่า เลายี่ป่า นางอะหมีมะ เลายี่ป่า นางอาชามะ ยี่ป่า	บ้านเลขที่ 10 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 39 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 127 หมู่ 6
3	กลุ่มหมอนวดจับเส้น	นายยีริพะ ปามือ นางอาหุ่มมะ หมอเมือง นางอะหมีมะ เลาหมี	บ้านเลขที่ 34 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 25 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 51 หมู่ 6
4	กลุ่มหมอผี "หนี่ณะ"	นายไพบูลย์ ไพโรสีเชียว นายหลง ขจรรัตนเมธา นายหลวง เลายี่ป่า นายสือ เลายี่ป่า นายอื้อตะ เลาหมี	บ้านเลขที่ 81 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 82 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 28/2 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 89 หมู่ 6 บ้านเลขที่:- หมู่ 6

กลุ่มที่	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ชื่อ - ชื่อสกุล	ที่อยู่
5	กลุ่มผู้รู้พิธีกรรม "หนี่ต๊ะ"	นายสามน้ำนม เลายี่ป่า นายหลวงลุป ภูเหล็ก นายอะแหะดี เลาหมี่	บ้านเลขที่ 114 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 97 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 111 หมู่ 6
6	หมอเมือง	นายหลวง เลายี่ป่า	บ้านเลขที่ 28/2 หมู่ 6
7	อาสาสมัครสาธารณสุข	นายยอดชาย เปรมวชิระนนท์	บ้านเลขที่ 77 หมู่ 6
8	กลุ่มหญิงหลังคสอด	นางอะเลมะ เลายี่ป่า นางพิศมัย เลายี่ป่า นางอันธิกา หมอคำ	บ้านเลขที่ 53 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 17 หมู่ 6 บ้านเลขที่ 13 หมู่ 6
9	ผู้ประสานงานเครือข่ายศิษย์ ผู้ประสานงานฝ่ายส่งเสริม การเกษตรและสิ่งแวดล้อม	นายไพโรจน์ สิวดี	สมาคมศูนย์รวมการ ศึกษาและวัฒนธรรม ของชาวไทยภูเขาแห่ง ประเทศไทย (Inter Mountain and Culture in Thailand Association) 252 หมู่ 2 ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ -สกุล นายจตุพร วิศิษฎ์โชติอังกูร

วัน เดือน ปี เกิด 9 ธันวาคม 2517

ประวัติการศึกษา

- 2535 สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนปายวิทยาคาร
จังหวัด แม่ฮ่องสอน
- 2538 สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการสาธารณสุข
สิรินธร จังหวัดพิษณุโลก
- 2544 สำเร็จการศึกษา ปริญญาสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประสบการณ์การทำงาน

- 2538 - ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 5
สถานีอนามัยบ้านกีดสามสิบ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน